

CAPITOLUL I. PREZENTAREA TERITORIULUI ȘI A POPULAȚIEI ACOPERITE - ANALIZA DIAGNOSTIC

În această secțiune descriem teritoriul atât din punct de vedere statistic, având la bază date disponibile de la Institutul Național de Statistică, Institutele Județene de Statistică, autoritățile publice locale, cât și din perspectiva opiniilor, părerilor, nevoilor factorilor interesați care au fost consultați cu ocazia elaborării participative a strategiei de dezvoltare locală pentru GAL Sud-Vest Satu Mare.

TERITORIUL: Unitate în diversitate geografică

Coerența teritoriului GAL Sud-Vest Satu Mare este rezultatul delimitării continue, fără suprafețe neacoperite, a unităților administrativ-teritoriale componente: *Tășnad*, un oraș mic, cu o populație sub 10.000 de locuitori, 19 comune din județul Satu Mare - *Andrid, Bervenii, Cămin, Căpleni, Căuaș, Cehal, Ciumești, Doba, Foieni, Moftin, Petrești, Pir, Pișcolt, Sanislău, Santău, Săcășeni, Săuca, Tiream și Urziceni*, respectiv comuna *Sălacea* din județul Bihor. Cele 21 unități administrativ-teritoriale includ 66 localități componente ce se întind pe o *suprafață totală* de 1.285,83 km². *Densitatea populației* este de 42,57 locuitori/km², cu mult sub valorile înregistrate pentru județul Satu Mare¹ (74,5 locuitori/km²) și pentru Regiunea Nord-Vest² (76,1 locuitori/km²). Centrul polarizator al teritoriului este orașul Tășnad.

Un număr de 11 UAT-uri din teritoriu au IDUL mai mic decât 55: Andrid (IDUL=53,79), Căuaș (IDUL=51,73), Cehal (IDUL= 43,66), Doba (IDUL=52,53), Moftin (IDUL=54,96), Pir (IDUL=45,95), Sanislău (IDUL=53,73), Santău (IDUL=54,07), Săcășeni (IDUL=42,18), Săuca (IDUL=37,63) și Sălacea (IDUL=53,64).

În cadrul spațiului investigat există două *situri de importanță comunitară (SCI)* declarate prin Ord. Nr.1964/2007 (ROSCI 0020 „Câmpia Careiului”, ROSCI 0021 „Câmpia Ierului”) și o *arie de protecție specială avifaunistică (SPA)* declarată prin H.G. Nr.1284/2007 (ROSPA 0016 “Câmpia Nirului - Valea Ierului”). Aceste 3 situri protejate Natura 2000 cuprind 11 UAT-uri din teritoriu (Andrid, Căuaș, Ciumești, Foieni, Pir, Pișcolt, Sanislău, Santău, Sălacea, Tiream, Urziceni).

Nici o localitate din teritoriu nu este inclusă în Lista zonelor cu valoare naturală ridicată.

Teritoriul GAL Sud-Vest Satu Mare este străbătut de următoarele *drumuri* europene și naționale de importanță majoră: E671 Satu Mare - Oradea, DN1F, care facilitează conectarea cu județul Sălaj și cu Ungaria (prin intermediul Punctului de trecere a frontierei Urziceni) și DN19 care facilitează legăturile cu județul Bihor și Maramureș.

Din punct de vedere *geografic*, teritoriul este situat în extremitatea nord-estică a Depresiunii Pannonice; forma de relief predominantă este câmpia, care reprezintă peste 80% din suprafața totală a regiunii, ceea ce indică existența unui potențial agrar ridicat și favorabilitatea exploatarea agricole a terenului. Tipul de climă în care se încadrează teritoriul analizat este cel temperat-continental moderat de câmpie; temperatura medie anuală este cuprinsă între -3 °C iarna și 21 °C vara. Cantitățile medii anuale de precipitații sunt situate în jurul valorii de 500 - 600 mm/an în zona de câmpie și 650 - 800 mm/an în zona dealurilor piemontane.

DEMOGRAFIE: Populație în scădere, îmbătrânită demografic

La data Recensământului Populației și al Locuințelor 2011, *populația totală* a GAL

¹ INSEE – Recensământul Populației și al Locuințelor, 2011: Comunicat de presă (august 2012) al Comisiei Județene pentru Recensământul Populației și al Locuințelor, Județul Satu Mare

² Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Vest 2014-2020

Sud-Vest Satu Mare a fost de 54.732 locuitori, în scădere față de recensământul din 2002 cu 4.770 persoane. *Raportul de masculinitate* (raport rezultat din împărțirea numărului persoanelor de sex masculin la numărul persoanelor de sex feminin) este de 937 bărbați la 1000 de femei, numărul femeilor depășind cu 1.790 numărul bărbaților, situație ce se înscrie în trendul județean, regional și național. Populația din grupele de vârstă tinere (0-14 ani) cumulează 18% din populația totală în vreme ce populația cu vârsta peste 65 ani are o pondere de 16%, ceea ce înseamnă că *populația totală este deja îmbătrânită demografic*. Raportul de dependență demografică³ este de 50,6 la 100 de locuitori, cu alte cuvinte aproximativ 51 locuitori din 100 aparțin grupelor de vârstă dependentă.

Datele obținute la Recensământul Populației și al Locuințelor din 2011 evidențiază faptul că fiecare din cele 21 unități administrativ-teritoriale incluse în GAL Sud-Vest Satu Mare cuprinde cel puțin o *minoritate etnică*. 37,5% din populația teritoriului este de etnie română, 45% din populație este de etnie maghiară în vreme ce 10% din totalul populației este reprezentat de persoane de etnie romă; alte etnii prezente în teritoriu sunt cea germană (4,5%) și cea ucraineană (0,4%) populația germană (șvăbească) a cunoscut o scădere importantă, având o pondere mult mai mare în trecut.

Din totalul populației stabile de 10 ani și peste (48.446 persoane), la data recensământului din 2011 cei mai mulți locuitori erau absolvenți de *studii* gimnaziale (39,2%), aceștia fiind urmași de cei cu studii liceale și/sau profesionale (35,2%); doar 5,2% din totalul populației are studii superioare (majoritatea studii universitare de licență), o pondere mai redusă decât cea de 10% calculată pentru județul Satu Mare. Persoanele fără școală absolvită reprezintă 4,4% din totalul populației stabile de 10 ani și peste, iar persoanele analfabete au o pondere de 2,1% din total. La nivelul GAL se constată o participare scăzută a rezidenților din zona rurală la programe de instruire pentru dobândirea de noi competențe în activități non-agricole.

ECONOMIA: *Populația activă reprezintă o treime din totalul populației, o persoană din trei lucrează în agricultură*

Din punctul de vedere al participării la viața economică⁴, *populația activă* (persoane ocupate pe piața muncii și șomeri) reprezintă 35,7% din totalul populației GAL Sud-Vest Satu Mare, în vreme ce *populația inactivă* (elevi și studenți, pensionari, casnice, persoane întreținute și persoane aflate în alte situații economice) reprezintă 64,3% din total. 92,2% din populația activă este în același timp *ocupată*, *rata șomajului* fiind de 7,8%. Numărul total de șomeri a fost la data recensământului de 1.435 persoane (900 bărbați și 535 femei), din care aproximativ o treime beneficiază de indemnizație de șomaj. La Recensământul populației și al locuințelor 2011, *rata de activitate* (raportul dintre populația activă și populația totală în vârstă de 15-64 ani, exprimat procentual) în GAL Sud-Vest Satu Mare a fost de 53,7%, iar *rata de ocupare* (raportul dintre populația ocupată și populația totală în vârstă de 15-64 ani, exprimat procentual) a fost de 49,6%.

În anul 2014, în GAL Sud-Vest Satu Mare⁵ erau înregistrați 524 *agenți economici*. Din cele 21 localități cuprinse în teritoriul GAL, 5 aveau înregistrate cel mult 10 firme, 6 localități aveau între 11 și 20 de firme, iar alte 6 localități aveau înregistrate între 21 și 30 de firme; în singurul oraș din teritoriu, Tășnad, erau înregistrate 135 firme. Agenții economici prezenți în teritoriu oferă locuri de muncă atât locuitorilor din respectivele

³ Raportul dintre numărul persoanelor "de vârstă dependentă" (sub 15 ani și peste 65 de ani) și populația de vârstă activă (între 15 și 64 ani), pentru fiecare 100 de locuitori.

⁴ INSEE – Recensământul Populației și al Locuințelor, 2011

⁵ Date disponibile pe www.mfinante.ro

comune/orașe, cât și celor proveniți din zonele de proximitate. Numărul mediu al salariaților a fost la finalul anului 2014 de 4.696 persoane. În chestionarele aplicate cu ocazia elaborării participative a teritoriului (vezi Anexa 6) au fost înregistrate 1.382 de răspunsuri, din care 251 au exprimat nevoia de dezvoltare a activităților non-agricole, 45 de persoane având intenții concrete de înființare a unor firme mici, de diversificare a activităților existente, de construcție de agro-pensiuni etc.

77% din persoanele ocupate din GAL Sud-Vest Satu Mare au avut la data Recensământului din 2011 locuri de muncă în patru *sectoare de activități ale economiei naționale*: 34% în agricultură, 29% în industria prelucrătoare (în speță industria alimentară), 9% în comerțul cu ridicata și cu amănuntul și 5% în construcții. Alte sectoare de activitate cu un grad mai ridicat de ocupare sunt administrația publică (4,5%), învățământul (4,3%) respectiv sănătatea și asistența socială (3,8%).

Turismul. În cadrul activităților terțiare, cele turistice se remarcă datorită unui complex de elemente care asigură premise favorabile pentru practicarea diverselor forme de turism. La nivelul zonei turismul este bine reprezentat (zăcămintul hidromineral cu caracteristici termale al Tășnadului poate fi utilizat în cura externă: afecțiuni reumatismale, degenerative, neurologice periferice cronice, sechele posttraumatice, boli profesionale, endocrine, de metabolism, etc.), ștrandul din Tășnad atrăgând anual 250.000 turiști (conform numărului de bilete vândute). Locurile de muncă din domeniul hoteluri și restaurante reprezintă însă numai 1,4% din numărul total la nivelul teritoriului GAL.

Agricultura are o importanță deosebită în economia GAL Sud-Vest Satu Mare, aspectul determinant fiind ocuparea unei treimi a populației active în această ramură a economiei naționale. Dat fiind caracterul predominant rural al teritoriului, **majoritatea populației deține terenuri în proprietate privată pe care le exploatează în scopuri de subsistență.** GAL Sud-Vest Satu Mare este cunoscut atât pentru cultura plantelor, cât și pentru creșterea animalelor. După modul de folosință, în *structura suprafeței fondului funciar*⁶ (128.583 hectare) predomină terenurile agricole (80% din total în anul 2014). Din suprafața totală ocupată cu terenuri agricole, 79% sunt terenuri arabile, 19% sunt ocupate cu pășuni și fânețe, iar 2% sunt ocupate cu vii și livezi. În trecut această zonă era cunoscută ca al doilea Bărăgan al țării datorită cantității producției de grâu. Terenurile neagricole reprezintă aproximativ 20% din suprafața fondului funciar: 46% din acestea sunt acoperite de vegetație forestieră, 8% sunt ocupate cu ape/bălți iar 31% cu construcții și căi de comunicații. Terenurile degradate și neproductive reprezintă aproximativ 3% din suprafața totală a fondului funciar din GAL Sud-Vest Satu Mare.

Cele mai răspândite tipuri de *culturi agricole* în anul 2014 au fost cele de porumb boabe (19.360 hectare cultivate reprezentând 29% din totalul culturilor agricole), grâu (14.090 hectare cultivate reprezentând 21% din total), și floarea-soarelui (7.797 hectare, reprezentând 12% din total). Fânețele permanente și pășunile au ocupat aproximativ 15% din totalul culturilor agricole. Suprafețe importante au fost dedicate și culturilor de fructe și legume: în anul 2014 au fost 1.150 hectare cultivate cu cartofi, 770 hectare cultivate cu legume proaspete, pepeni și căpșuni (pe câmp, respectiv în spații protejate), 364 hectare cu plantații de pomi și arbuști fructiferi, iar 337 hectare au fost destinate culturilor de zarzavat de grădină. În unitățile administrativ-teritoriale din GAL Sud-Vest Satu Mare, *creșterea animalelor* se realizează mai degrabă la nivelul gospodăriilor

⁶ INSEE – Fișa de date a localității (2014)

individuale decât în ferme. Numărul animalelor variază mult de la o localitate la alta, cumulând la nivel de teritoriu aproximativ 62.000 ovine și caprine, 34.000 porcine, 13.000 bovine, 1.500 cabaline, 2.200 iepuri și 6.000 stupi de albine. Chiar dacă în teritoriu au fost constituite în trecut câteva asocieri ale producătorilor agricoli și ale crescătorilor de animale, acestea sunt în mică măsură reprezentative pentru întregul teritoriu, fiind vorba doar de inițiative locale ale micilor fermieri. Din discuțiile avute în cadrul grupurilor de lucru pe tematica agriculturii (vezi Anexa 6 - Animare), a reieșit faptul că micii producători întâmpină dificultăți în ceea ce privește valorificarea produselor, în special în cazul legumiculturilor din zona Careiului și a producătorilor de fructe din zona Tășnad, cauzele principale fiind concurența marilor producători (cei mici având cantități limitate) și dotarea/mecanizarea slabă a exploatațiilor în comparație cu marii producători. O altă amenințare în domeniul agriculturii o reprezintă prețurile mai competitive ale produselor din import.

ECHIPAREA TERITORIULUI: *Rețeaua de distribuție a apei potabile existentă în 18 UAT-uri, iar rețeaua de distribuție a gazelor naturale existentă în 8 UAT-uri. Deficiențe în ceea ce privește servicii de bază la scară mică*

La finalul anului 2014, *infrastructură tehnico-edilitară*⁷ existentă în teritoriul GAL Sud-Vest Satu Mare includea:

- Rețea de distribuție a apei potabile în 18 din cele 21 UAT-uri, cu o lungime totală de 320,2 km, cu o capacitate a instalațiilor de producere a apei potabile de 9.041 m³ pe zi și cu o cantitate de apă potabilă distribuită consumatorilor de 1.206.000 m³, din care 1.019.000 m³ pentru utilizatori casnici

- Rețea de distribuție a gazelor naturale în 8 din cele 21 UAT-uri, cu o lungime totală de 113,9 km și 5.154.000 m³ gaze naturale distribuite, din care 1.542.000 m³ pentru uz casnic.

Datele Recensământului Populației și al Locuințelor 2011 arată că din cele 21.484 locuințe existente la nivelul GAL Sud-Vest Satu Mare, doar jumătate sunt dotate cu sisteme de alimentare cu apă în interior și doar 45% dispun de sisteme de canalizare în interiorul clădirilor. Acolo unde nu există sisteme de canalizare, evacuarea apelor uzate din gospodării se realizează prin mijloace proprii - fose septice sau bazine vidanje. Dotarea cu instalație electrică a locuințelor este mult superioară, ajungând la o valoare de peste 96% din totalul locuințelor. În ceea ce privește energia termică, în localitățile în care în prezent nu este introdusă rețeaua de distribuție a gazelor naturale, încălzirea este asigurată individual, cu combustibil solid (masă lemnoasă).

Din cele de mai sus reiese că autoritățile publice locale au reușit parțial rezolvarea problemelor de infrastructură mare. Din chestionarele aplicate la nivel de UAT (vezi Anexa 6) a reieșit nevoia dezvoltării infrastructurii la scară mai mică și nevoia creării unor servicii locale adresate populației, cum ar fi parcuri de joacă, parcuri, amenajarea centrelor localităților, echipamente de mentenanță a infrastructurii rutiere, servicii de gospodărire locală etc.

SERVICII LOCALE: *Nevoia de creștere a accesibilității locuitorilor la servicii sociale și medicale specializate*

Educație. În GAL Sud-Vest Satu Mare funcționează 24 de unități școlare cu personalitate juridică, din care una singură de învățământ preșcolar, 22 sunt școli gimnaziale (ce asigură inclusiv învățământ primar) și o unitate de învățământ liceal;

⁷ INSEE – Fișa de date a localității

acestora le sunt arondate ca structuri alte unități școlare pentru învățământ preșcolar și învățământ primar, astfel încât numărul total de unități școlare ajunge la 57⁸. Populația școlară totală deservită era în anul școlar 2014-2015 de 7.438 elevi. Singura unitate de învățământ liceal de pe teritoriul GAL este cea din Tășnad, care asigură formare la nivel liceal și profesional. Numărul cazurilor de abandon școlar a crescut în anul școlar 2014/2015 față de anul anterior de la 39 elevi la 48 elevi. La începutul anului școlar 2015/2016 s-a înregistrat un număr de 79 elevi neșcolarizați.

Asistența socială. Serviciile sociale la nivelul GAL Sud-Vest Satu Mare sunt oferite de administrațiile publice locale. În anul 2015, cele mai accesate prestații au fost venitul minim garantat (7% din populația totală a GAL) și ajutoarele pentru încălzirea locuinței (10% din populația GAL). Serviciile sociale răspund doar parțial nevoilor sociale existente. Numărul de persoane aflate în situații de risc social este estimat la aproximativ 3.770 de persoane (din care 1.470 copii, 1.480 adulți și 820 de vârstnici) reprezentând aproximativ 7% din populația totală a GAL (pe baza declarațiilor de la Primării). Asociația Caritas Catolica Tășnad este principalul furnizor de servicii de natură socială la nivelul teritoriului, aceasta desfășurând activitate medicală în Centrul de sănătate pentru locuitorii din orașul Tășnad și locuitorii din împrejurime, îngrijire la domiciliu în Centrul Social Sfânta Rita, iar în cadrul cantinei sociale se servește zilnic mâncare caldă pentru cei aflați în nevoie. Alți furnizori de servicii sociale la nivelul teritoriului sunt Căminul pentru vârstnici și Centrul de îngrijire la domiciliu Sf. Elisabeta din Petrești sau Căminul pentru vârstnici Sf. Jude Tadeus din Foieni.

Sănătatea. Pe teritoriul GAL își desfășoară activitatea 1 spital orășenesc (secție externă a Spitalului Județean Satu Mare), 1 dispensar medical, 1 cabinet medical școlar, 24 cabinete medicale de familie, 11 cabinete medicale stomatologice, 3 cabinete medicale de specialitate, 26 farmacii și puncte farmaceutice, 4 laboratoare medicale și 2 laboratoare de tehnică dentară.

Accesibilitatea tehnologiilor informației și comunicațiilor. Dacă la nivel de instituții accesul la Internet se apropie de 100% în fiecare UAT din zona GAL Sud-Vest Satu Mare, nu același lucru se poate afirma și la nivel de gospodării: media înregistrată în teritoriu este de mai puțin de 50% din gospodării, cu variații semnificative în ceea ce privește acoperirea, între 20% (comuna Săuca) și 85% (comuna Căpleni).

PATRIMONIUL ARHITECTURAL ȘI CULTURAL: Moștenire culturală bogată

Pe teritoriul GAL Sud-Vest Satu Mare au fost identificate aproximativ 150 de obiective tangibile și intangibile cu potențial pentru turismul cultural în teritoriu: case memoriale, cripte, mănăstiri, crame de vin, castel, biserici, case tradiționale, expoziții, tradiții, pălincii. Cele mai importante disfuncționalități țin de lipsa unor trasee culturale integrate care să se regăsească și în ofertele agențiilor de turism și de lipsa de experiență în gestionarea monumentelor existente în teritoriu. Teritoriul GAL se remarcă și prin prezența elementelor etno-folclorice cu diversitate ridicată, în condițiile existenței unor tradiții aparținând populațiilor de diferite etnii: români, maghiari, șvabi.

⁸ Sursa: Paginile web ale Inspectoratelor școlare județene Satu Mare și Bihor – Rețeaua școlară